

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ
ВІННИЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ МЕДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМ. М.І. ПИРОГОВА
Кафедра філософії та суспільних наук**

**ФІЛОСОФІЯ
В СУЧАСНОМУ НАУКОВОМУ
ТА
СОЦІАЛЬНО-ПОЛІТИЧНОМУ
ДИСКУРСАХ**

МАТЕРІАЛИ ДОПОВІДЕЙ ТА ВИСТУПІВ

**V ВСЕУКРАЇНСЬКОЇ
НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ
КОНФЕРЕНЦІЇ
З МІЖНАРОДНОЮ УЧАСТЮ**

21-22 листопада 2024 року

Вінниця
ТВОРИ
2024

Рекомендовано до друку Вченою радою Вінницького національного медичного університету ім. М.І. Пирогова (протокол № 4 від 27.12. 2024).

Матеріали подані в авторській редакції. Автори опублікованих матеріалів несуть повну відповідальність за підбір, точність наведених фактів, цитат, економіко-статистичних даних, власних імен, посилань, за грамотність, літературний стиль та інші відомості. Редколегія залишає за собою право скорочувати та редагувати подані матеріали. Рукописи не повертаються. Організатори конференції та члени редколегії не завжди поділяють думки учасників (авторів).

Ф 56 **Філософія в сучасному науковому та соціально-політичному дискурсах.** Матеріали доповідей та виступів V Всеукраїнської науково-практичної конференції з міжнародною участю 21-22 листопада 2024 року. Вінниця : ТВОРИ, 2024. 204 с.

ISBN 978-617-552-740-5

Збірник містить матеріали доповідей та виступів учасників V Всеукраїнської науково-практичної конференції з міжнародною участю **«Філософія в сучасному науковому та соціально-політичному дискурсах»**, яка відбулась у Вінницькому національному медичному університеті ім. М.І. Пирогова 21-22 листопада 2024 року з нагоди святкування Міжнародного дня філософії. У поданих матеріалах висвітлюється широке коло актуальних проблем розвитку філософських дисциплін від минулих часів до сучасних. Збірник адресовано науковцям, працівникам закладів вищої та середньої освіти, аспірантам, магістрантам, студентам та всім, хто цікавиться філософією й гуманітарними дисциплінами.

УДК: 1(091):004.83

© ВНМУ ім. М.І. Пирогова, 2024

© Кафедра філософії та суспільних наук, 2024

© Колектив авторів, 2024

© ТОВ «ТВОРИ», 2024

ISBN 978-617-552-740-5

20.	Кобетяк А.Р. ЦЕРКОВНИЙ КОНФЛІКТ В УКРАЇНІ: ШЛЯХИ ПРИМИРЕННЯ.....	82
21.	Кобетяк Т.Р. ЄВРОІНТЕГРАЦІЙНІ ПРОЦЕСИ ТА ЇХ ВПЛИВ НА МІЖРЕЛІГІЙНІ ВІДНОСИНИ В УКРАЇНІ.....	86
22.	Козловець М.А., Тарасюк М.Й. ТЕХНОЛОГІЇ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ ТА МОЖЛИВОСТІ ЇХ ВИКОРИСТАННЯ В МЕДИЧНІЙ СФЕРІ.....	90
23.	Кошелевський В.С. ТЕРИТОРІАЛЬНА ОРГАНІЗАЦІЯ КОНФЕСІЙНОГО ПРОСТОРУ ЖИТОМИРСЬКОГО РЕГІОНУ.....	94
24.	Лавинюкова А.-В.Р. МНОЖИННІ РЕЛІГІЙНІ ІДЕНТИЧНОСТІ ЯК НАСЛІДОК ГЛОБАЛІЗАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ.....	98
25.	Лациба В.П. ЦИВІЛІЗАЦІЙНЕ ДОЗРІВАННЯ І КОЛОНІЗАЦІЙНА СПАДЩИНА: УКРАЇНСЬКА НАЦІЯ В УМОВАХ ПОСТІМПЕРСЬКИХ ТРАНСФОРМАЦІЙ (1917-1921 рр.).....	101
26.	Лук'янюк А.О. ЄВРОІНТЕГРАЦІЙНІ ПРОЦЕСИ В УКРАЇНІ: СТАН, ТЕНДЕЦІЇ ТА ПЕРСПЕКТИВИ.....	105
27.	Макаров З.Ю. ПРОБЛЕМА ОСОБИСТІСНОГО НАЧАЛА ЗА ІНФОРМАЦІЙНОЇ ДОБИ.....	107
28.	Максименко І.Г. МІЖОСОБИСТІСНИЙ АСПЕКТ РЕЛІГІЙНОЇ ВІРИ В СУЧАСНІЙ ПРАВОСЛАВНІЙ ФІЛОСОФСЬКІЙ ДУМЦІ.....	113
29.	Мельник В.М. ФЕДЕРАТИЗАЦІЯ ВАРВАРСЬКИХ ПЛЕМЕН ЯК ЕЛЕМЕНТ ДЕРЖАВНО-ПРАВОВОЇ СУБ'ЄКТНОСТІ РИМСЬКОЇ ІМПЕРІЇ.....	117
30.	Павленко П.Ю. ЄВРАЗІЙСТВО ЯК ГЕОПОЛІТИЧНЕ КРЕДО РАШІЗМУ: ВІЯВИ ЄВРАЗІЙСЬКОЇ ІДЕОЛОГІЇ У СФЕРІ РЕЛІГІЇ.....	123
31.	Предко Д.Є. ДУХОВНИЙ ПОТЕНЦІАЛ «ВНУТРІШНЬОЇ» ЛЮДИНИ У ФІЛОСОФІЇ ГРИГОРІЯ СКОВОРОДИ.....	128
32.	Предко М.Є. ФРЕНСІС ФУКУЯМА ПРО ПРОТИДІЮ КОРУПЦІЇ ЯК СКЛАДОВУ СИЛЬНОЇ ДЕРЖАВИ.....	132
33.	Предко О.І. РЕЛІГІЙНИЙ ФАНАТИЗМ: СУТНІСТЬ ТА ОСНОВНІ СМИСЛОВІ АСПЕКТИ.....	136
34.	Птиця М.Б. ВПЛИВ НАВІЮВАННЯ НА СТІЙКІСТЬ РЕЛІГІЙНОЇ ВІРИ.....	140
35.	Ратніков В.С. ПОНЯТТЯ ЗАКОНУ В СТРУКТУРІ СУЧАСНОЇ НАУКИ.....	144
36.	Ратушняк І.І., Сафарова Г.М. СПОГАДИ ВДЕМЧУКА ПРО ДІЯЛЬНІСТЬ «САНІТАРНОЇ МІЖНАРОДНОЇ МІСІЇ ДЛЯ ПОБОРЕННЯ ПОШЕСТЕЙ» НА ПОДІЛЛІ І ПОДНІСТРОВ'І У ЛИСТОПАДІ-ГРУДНІ 1919 р.....	149
37.	Рисинець Т.П., Балтремус В.Є., Лісовий М.І. ФІЛОСОФСЬКИЙ ТА СОЦІОБІОЛОГІЧНИЙ ПІДХІД ДО СОЦІАЛІЗАЦІЇ ОСОБИСТОСТІ.....	156
38.	Ситайло Ю.В. ІДЕЯ СОБОРНОСТІ У ВІЗАНТІЙСЬКІЙ ТРАДИЦІЇ.....	159
39.	Соколовський О.Л. МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ ДОСЛІДЖЕННЯ РЕЛІГІЙНОГО ВЧЕННЯ.....	162

Рисинець Т.П.,
к.псих.н., доцент,
в.о. завідувача кафедри педагогіки та психології,
Вінницький національний медичний університет ім. М.І.Пирогова
м. Вінниця, Україна
Балтремус В.Є.,
к. пед. н.
доцент ЗВО кафедри педагогіки та психології
Вінницький національний медичний університет ім. М.І.Пирогова
м. Вінниця, Україна
Лісовий М.І.,
к. пед. н., доцент
доцент ЗВО кафедри педагогіки та психології
Вінницький національний медичний університет ім. М.І.Пирогова
м. Вінниця, Україна

ФІЛОСОФСЬКИЙ ТА СОЦІОБІОЛОГІЧНИЙ ПІДХІД ДО СОЦІАЛІЗАЦІЇ ОСОБИСТОСТІ

Соціалізація – ключовий компонент розвитку особистості. Актуальність досліджень соціалізаційних процесів зумовлена соціальними та економічними вимогами українського суспільства в рамках виховання високодуховної, різнобічно освіченої особистості, яка здатна жити, взаємодіяти та розвиватися в умовах активних соціально-політичних перетворень суспільства в процесі набуття людьми власного гуманістично спрямованого потенціалу.

Важливість дослідження в цьому напрямку також обґрунтовується необхідністю трансформації загальноприйнятої практики та запровадження в навчально-виховний процес надійних технологій соціалізації.

Філософські підходи представників різних наукових кіл доповнюють теоретичне обґрунтування явища соціалізації. Слід зазначити, що в процесі дослідження соціалізації необхідно врахувати характеристики певних вікових проміжків та життєдіяльність людини в певних соціальних умовах. Це прямо пов'язано із соціальним самовизначенням [2].

В процесі дослідження підходів до процесів соціалізації певний науковий інтерес становить концепція соціального психолога Б. Скіннера та теорія соціального вчення А. Бандури.

Однією з базових ідей Б. Скіннера є прагнення досягнути мотиви поведінки та вивчити, як ними керувати. Вчений пояснює поведінку особистості не внутрішніми мотивами, а впливом оточуючого середовища. Таким чином, ідея набуття життєвого досвіду завдяки спілкуванню із соціальним оточенням стає центральною в концепції Б.Скіннера. Вчений

підкреслював низьку ефективність імплементації системи покарань, натомість підносив систему заохочення за гарні вчинки. На думку Б.Скіннера позитивна мотивація ґрунтується на позитивному емоційному стані. Отримання заохочення є достатньою мотивацією для прагнення повторення реакції. Таким чином, учений довів можливість програмування поведінки, що є важливим механізмом соціалізації [1, 5].

Цей підхід може використовуватися, насамперед, у навчальних закладах, оскільки метод програмованого навчання відкриває шляхи до покращення навчально-виховного процесу, що ґрунтується на індивідуальних програмах навчання. Індивідуальні програми навчання дозволяють корегувати (за необхідності) та більш ефективно контролювати процес навчання. Окремо слід підкреслити, що метод програмованого навчання може бути запроваджений в прогресивних навчальних закладах, оскільки відкриває шляхи до індивідуалізації навчання. Ця освітня стратегія зводить до мінімуму шанс допущення помилок та стимулює мотивацію до навчання. Внаслідок цього оптимізується навчально-пізнавальна діяльність, що сприяє ефективній соціалізації [5].

Б. Скіннер розробив та запровадив корекційні навчальні програми, що ґрунтуються на п'яти принципах, які обумовлюють технології навчання та соціалізації:

- 1) Програма покликана забезпечити соціальну адаптацію на шляху набуття практичних умінь та навичок, необхідних для успішного функціонування в суспільстві;
- 2) Програма має обов'язково враховувати особливості виховного середовища у навчальному закладі;
- 3) Програма обґрунтовується актуальністю оптимізації системи освіти;
- 4) Програма має бути орієнтована на самоактуалізацію та на створення умов для самореалізації, що є головною умовою успішної соціалізації;
- 5) На шляху до цілісного процесу розвитку особистості програма окреслює необхідні знання, уміння та навички, які допоможуть людині гармонійно соціалізуватися [5].

Головна концепція теорії соціального навчання А. Бандури ґрунтується на тому, що на думки, емоції та поведінку людей можливо вплинути за допомогою моніторингу. Вчений підкреслює здатність уявляти, планувати, створювати та виконувати бажані дії на шляху до успішнішої реалізації завдань. Однією з головних рис теорії соціального навчання А. Бандури є надання ключової ролі процесу саморегуляції. Згідно з цією теорією, особистість не є сліпим імітатором моделей поведінки, яка повністю залежить від зовнішнього впливу. Натомість особистість власними силами шукає стимули та мотивацію для власних дій. Використання власних прагнень може допомогти змінити поведінку. Отже, вчений пояснює соціалізацію як «процес соціального навчання» [5].

Соціобіологічний підхід до соціалізації особистості також грає важливу роль. Соціобіологи вважають, що культура має другорядний за силою вплив на поведінку людини; характер людини формується насамперед завдяки реалізації набору біологічних чинників [5]. З позиції соціобіології соціалізація розглядається як процес соціальної еволюції, під час якої відбувається розв'язання внутрішнього конфлікту між біологічним та соціальним шляхом трансформації біологічного. Соціобіологи вважають надійним саме цей підхід, оскільки особистість розвивається поступово й гармонійно на різних рівнях власної взаємодії з оточуючим середовищем.

В цьому контексті соціобіологи виділяють три рівні соціалізації:

- 1) Людина + навколишнє середовище. На цьому рівні людина привчається до життя в суспільстві за тим же принципом, за яким живий організм адаптується у навколишньому середовищі.
- 2) Людина + людина (суб'єкт-суб'єктна взаємодія), тобто пізнання предметного світу. Процес засвоєння є ключовою метою процесу соціалізації на цьому рівні, найважливішим проявом якого є оволодіння знаннями про засоби комунікації як базовим інструментом соціальної взаємодії. За допомогою спілкування людина засвоює норми й цінностей суспільства та долучається до його духовної культури.
- 3) Людина + суспільство (найвищий рівень самоствердження людини). Він характеризує засвоєння особистістю складної системи стосунків у суспільстві: соціальних вимог, правил, сподівань. В рамках цього рівня соціального залучення формуються мотиви поведінки, установки, які особистість має засвоїти, щоб існувати та конструктивно взаємодіяти в суспільстві [4].

Мультивекторність соціалізації як предмета педагогічного пізнання зумовлена обсягом її об'єктивного змісту та багатством її причинно-наслідкових, структурних та функціональних зв'язків у суспільному житті та в педагогічній системі. Поняття соціалізації утворює межі наукового аналізу педагогічних явищ з точки зору їх співвідношення із соціальною системою. Це доводить доцільність не теоретичної, а саме практичної постановки питання про передумови, цілі та методи виховання та освіти без перебільшення значення історичного розвитку суспільства, його поточних політичних, соціально-побутових, господарчо-економічних та національно-політичних викликів [3].

Література:

1. Burns R. Child, Family, School, Community : Socialization and Support. Cengage Learning, 2009. P. 54-70.
2. Chaula L. Education for Strategic Environmental Behavior. Environmental Education Research. № 4, 2007. P. 437-452.

3. Лавриченко Н.М. Педагогіка соціалізації: європейські абрисы. К. : ВІРА ІНСАЙТ, 2000. 444 с.
4. Сербожникова Р.К. Основи психології та педагогіки : навчальний посібник. К. : Центр навч. літератури, 2003. 243 с.
5. Соціальна педагогіка : підручник за ред. А.Й. Капської. К. : Центр навчальної літератури, 2003. 256 с.

Ситайло Ю. В.,
здобувач II курсу спеціальності 031 Релігієзнавство
третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти
Житомирський державний університет імені Івана Франка
м. Житомир Україна

ІДЕЯ СОБОРНОСТІ У ВІЗАНТІЙСЬКІЙ ТРАДИЦІЇ

Ідеологія Візантійської імперії, заснована на принципах символічної влади і соборності, відіграла ключову роль у формуванні її культурної, політичної та релігійної сфер. Один з найважливіших принципів ідеології Візантійської імперії був принцип символічної влади. Імператор не просто був правителем, але й символом Божої волі на землі. Його образ та влада були пов'язані з небесною сферою, і він виступав як захисник православної віри.

Імператорський обряд коронації, що включав у себе отримання корони від представника церкви, служив важливим символом ідеології Візантійської імперії, підкреслюючи божественне призначення імператора. Також імператорська символіка, включаючи орла та червону спідницю з золотим вишиванням, стала ключовими знаками імператорської влади.

Символічна влада імператора відігравала об'єднуючу роль у Візантійській імперії, забезпечуючи єдність різних національностей, етнічних груп та релігійних спільнот під одним гербом імперії. Імператор виступав гарантом єдності і стабільності, його влада мала не лише політичний, але й духовний аспект. Принцип соборності є ще однією важливою складовою ідеології Візантійської імперії. Церква відігравала ключову роль у житті імперії як духовний центр. Рішення, прийняті на церковних соборах, визначали доктрину та віру, мали вагу закону в імперії та сприяли її єдності.

Церковні собори відображали принцип соборності Візантійської імперії, об'єднуючи представників різних релігійних та географічних областей. Їхні рішення вирішували конфлікти і спори, встановлювали основні аспекти доктрини і віри, сприяючи єдності та стабільності влади в імперії.